

[Finansministeren.]

som ligger omkring kommunernes andel i forlystelsesafgiften, dels fra de hensyn, som ligger i den statsfinansielle situation.

Det er for så vidt rigtigt, at staten ikke i den forstand fattes penge. Vi budgetterer jo med et ganske pænt overskud for det kommende finansår, og det er måske endda muligt — jeg antyder det som en svag mulighed — at dette overskud kan vise sig at blive større; der kan jo blive tale om nogle besparelser på anlægsudgifterne, og der kan også blive tale om, at visse skatteindtægter giver lidt mere end budgetteret. Men selv med det for øje må man jo erkende, at den økonomiske situation, vi står over for, ikke opfordrer til lettelse i finanspolitikken — og det, der er tale om i dette lovforslag, er jo en lettelse, selv om den er beskednen. Men skal man ophæve forlystelsesafgiften fuldt ud, og bliver der i denne forbindelse tale om kompensation til kommunerne på den ene eller den anden måde, bliver der jo tale om en større lettelse, ganske vist stadig beskednen, men dog alligevel en sådan lettelse, at jeg for min del er nødt til at se på de nævnte forhold og have mine betænkeligheder over for fuldstændig at kvitte de beløb, der her er tale om.

På den anden side vil det naturligvis være vanskeligt at modstå et så enstemmigt og kraftigt pres, som der åbenbart her er til stede. Jeg skal derfor for min del give tilsagn om at forhandle om disse problemer i det udvalg, som bliver nedsat; jeg forstår, at det er en sag, som vi nok skal kunne klare nogenlunde hurtigt. Jeg håber, at vi så også kan drøfte, hvorledes forholdet til kommunerne skal klares.

Det lyder naturligvis tiltalende, når det ærede medlem hr. Morten Lange taler om, at man kunne lægge en stor skat på fremføringen af udenlandske stjerner. Jeg tror dog nok, at det vil give os visse besværligheder med afgrænsningen af, hvad der skal beskattes, og hvad der ikke skal beskattes, det har vi jo allerede set.

Når jeg har foreslået den del af forlystelsesafgiften, som ligger uden for filmsområdet, fuldstændig afskaffet, beror det ikke på nogen sådan udpræget forkærlighed for de forlystelsesområder, der her er tale om. Jeg kan såmænd i og for sig godt erkende, at

de trænger sådan set mindre til lettelse end filmsbranchen, end biografteatrene. Men det beror først og fremmest på, at jeg synes, at de administrative vanskeligheder, som der er på dette felt, og den arbejdsindsats, som denne administration forlanger, er relativt stor i forhold til de små penge, der kommer ind ad den vej. Og så ved vi jo, at en del af de afgørelser, som må træffes, er lidt problematiske, og vi ved, at der er ting, som ikke bliver belagt med afgift, om hvilke man kunne sige, at det var fuldt så rimeligt, at de blev belagt som nogle af dem, der bliver det. Derfor er det et tvivlsomt område, som jeg synes det var rimeligt at få af vejen.

Jeg er derfor heller ikke særlig stemt for at opretholde dette område og spare penge ind dér til fordel for filmen, men er altså indstillet på at tage den forhandling i udvalget, som der er fremsat ønske om ved denne lejlighed, og så må vi se, hvad der kan komme ud af det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Albertsen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om ferie med løn. (Forhøjelse af feriegodtgørelsen m. v.).

(Lovforslaget (nr. 132) findes i tillæg A. sp. 1653, fremsættelsen i tidenden sp. 3755).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i medhjælperloven. (Tillæg til ferielønnen).

(Lovforslaget (nr. 133) findes i tillæg A. sp. 1657, fremsættelsen i tidenden sp. 3755).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Robert Sørensen: De ændringer til de to love, som den højtærede arbejdsminister har til behandling i dag, nemlig loven af 31. marts 1953 om ferie med løn og medhjælperloven af 31. maj 1961, er jo en følge af de love, som blev gennemført her i tinget den 13. marts 1963 om forlængelse af de kollektive overenskomster i 2 år til 1965 og overenskomstnævnets kendelse af 5. april 1963.

Det drejer sig om fordelingen af de millioner, som var stillet til rådighed for de i lovene nævnte formål. Feriegodtgørelsen skulle forhøjes med $\frac{3}{4}$ pct. til $7\frac{1}{4}$ pct.

Jeg skal ikke gøre mange kommentarer, men blot sige, at helhedsløsningen vel var en af de store opgaver, som hele samfundet vil takke den nuværende regering for. Man undgik en opslidende arbejdskamp, og man gav de dårligst stillede lønmodtagere en lønmæssig forbedring og løste en række sociale opgaver. De lovforslag, som vi behandler i dag, drejer sig netop om en af de her nævnte fordele.

Man kunne måske sige, at hele ferie-spørgsmålet og spørgsmålet om ferie med løn kunne have været løst uden for helhedsløsningen og være holdt helt uafhængigt af overenskomsterne og uden for de millionbeløb, der her er tale om. Man kunne gennemføre en ferieordning her, dersom arbejdsmarkedets parter ikke selv kunne blive enige om at fastlægge reglerne for en ferieordning, og gennemføre en 4 ugers ferie med løn om året i lighed med, hvad nogle af tjenestemændene har efter de er fyldt 50 år, nemlig 4 ugers ferie med fuld løn, og overlade til arbejdsmarkedets parter at fastlægge feriens afholdelse til et tidspunkt, hvor det er mest praktisk af hensyn til produktionen og den rationalisering, som foregår i hele industrien.

Spørgsmålet er, om man ikke kunne ordne denne 4 ugers ferie om året på den måde, at man f.eks. henledte arbejdsmarkedets parters opmærksomhed på, at de 14 dage af ferien kunne henlægges til om sommeren og de 14 dage til om vinteren.

Med det arbejdstempo, der er på arbejdspladserne i dag, ikke mindst hvor der er kvinder, og hvor der er industri, der er stærkt rationaliseret, tror jeg, det var meget passende, om man fik 14 dages ferie om sommeren og 14 dages ferie om vinteren. Dersom arbejdsmarkedets parter ikke selv kan blive enige om at gennemføre sådanne forbedringer på hele ferieområdet eller måske på arbejdstidsforkortelsesområdet, så ville det vel være rimeligt, om det høje folketing vedtog at tage en revision op af selve ferieloven og medhjælperloven.

I øvrigt skal jeg henvise til den højtærede arbejdsministers fremsættelsestale, hvori der jo siges, at regeringen er opmærksom på, at der er en hel række andre spørgsmål, som trænger sig på. Som det fremgår af fremsættelsestalen, kan der således være tale om omlægning af ferieåret og feriegodtgørelse under sygdom og tilskadekomst.

Mit parti finder, at det er ganske rimeligt, at de forbedringer, der er blevet gennemført på de områder, som var overenskomstdækket, også tilgodeser de øvrige medarbejdere på arbejdsmarkedet, og derfor skal jeg på mit partis vegne ganske kort anbefale disse 2 lovforslag til en hurtig behandling i det høje ting.

Jacob Sørensen: Vor nuværende lovgivning på ferieområdet bygger som bekendt på princippet om, at der skal gives ferie med fuld løn eller for de korttidsansatte ydes en feriegodtgørelse, der skal svare til ferie med fuld løn, og det er beregnet, at $6\frac{1}{2}$ pct. så nogenlunde dækker dette. Disse $6\frac{1}{2}$ pct. ønsker man nu at forhøje. Det er et resultat af helhedsløsningen, forstår man, og det lovforslag, der nu foreligger, bryder fuldstændigt med de hidtil gældende principper, idet man med denne forhøjelse indfører det princip, at feriegodtgørelsen kan være større, end lønnen egentlig kunne være i ferien. Den forhøjelse, der foreslås, udgør $\frac{3}{4}$ pct., og når man lægger det til de $6\frac{1}{2}$ pct., skal der altså ydes $7\frac{1}{4}$ pct. Der bliver på denne

[Jacob Sørensen.]

måde et svælg imellem det, der ydes til dem, der får feriepenge, og det, der ydes til dem, der får ferie med løn, hvorved de, der får ferie med løn, bliver ringere stillet. Dette imødegås ved, at man giver dem, der får ferie med løn, et supplement i form af en godtgørelse, der skal udgøre $\frac{3}{4}$ pct. for at være på linje med det, den anden kategori opnår.

Derved igangsætter man et nyt administrationsbesvær for mange arbejdsgivere, og det synes i hvert fald venstre er u hensigtsmæssigt. Der synes at være en tilbøjelighed til at mene, at man kan pålægge arbejdsgiverne den ene byrde efter den anden, og i dette tilfælde finder vi, at det, man opnår, er så lidt og så forkert, at vi ikke kan acceptere det. Ingen kan være i tvivl om, at det administrativt er lettere at operere med ferie med fuld løn end med bestemmelsen om feriepenge. Naturligvis kan man ved de korttidsansatte ikke undgå systemet med feriepenge, det er klart; men for så mange som muligt er det mere hensigtsmæssigt at operere med systemet ferie med løn uden noget supplement uden at have det regnskab med videre at holde styr på.

Med det foreliggende lovforslag vil man faktisk overføre samtlige lønmodtagere til den kategori, der skal have feriepenge. I hvert fald i administrativ henseende vil det blive det samme besvær. Kunne man dog ikke have fundet en mere hensigtsmæssig måde at give denne beskedne lønforhøjelse på, for det er jo det, der er tale om. Vi ville finde, at det havde været langt mere hensigtsmæssigt, at man simpelt hen havde givet lønforhøjelsen kontant, hvis man mente, at den var berettiget.

Hvis man gjorde sig klart, hvor mange skrivelser der hvert år verserer mellem skattevæsen og skatteydere, og hvor mange uønskede besøg skatteyderne må aflægge hos skattemyndighederne i anledning af misforståelser i forbindelse med opgivelse af feriepenge, ville man nu nok have betænkt sig adskillige gange, før man unødigt udvidede antallet af skatteydere, der skal ind under ordningen med kontante feriepenge.

Vi må absolut mene, at det havde været mest hensigtsmæssigt at bevare den nuværende balance, og vi finder det urime-

ligt, at man griber ind heri for så relativt ringe en forhøjelse, som $\frac{3}{4}$ procent er.

Vi må også principielt fastholde, at det er forkert og urimeligt at gribe ind i trufne aftaler ad lovgivningens vej. Det er jo det, der vil ske, for så vidt angår de forhold, der er omfattet af medhjælperloven, i alle tilfælde, hvor der er tale om hel- og halvårsfæstemål. Der burde igangværende fæstemål løbe ud, uden at der sker nogen ændring i den ydelse, som husbonden skal yde til medhjælperne, det vil sige, at igangsettelsesfristen i så tilfælde skal forlænges til efteråret, hvad der absolut ikke kunne være uoverkommeligt.

Som før omtalt er forslaget affødt af helhedsløsningen, og det er derfor regeringens eget ansvar. Den omstændighed, at man på grund af helhedsløsningen og forbedringer ved overenskomstnævnets kendelser føler sig foranlediget til at gennemføre lovforslaget, kan ikke medføre, at venstre kan medvirke hertil. Vi mener stadig væk, at det er forkert. Ikke fordi vi misunder lønmodtagerne den lille forbedring, der her er tale om, men vi finder, at det i administrativ henseende ville have været langt fordelagtigere og bedre for os alle, om man var blevet ved den balance, vi har i øjeblikket, hvor feriepenge eller feriegodtgørelse svarer til det, vi kalder ferie med fuld løn.

Vi er naturligvis villige til at drøfte problemet i et udvalg, hvis et sådant udvalg bliver nedsat.

Ninn-Hansen: Jeg hørte med stor interesse det ærede medlem hr. Robert Sørensens argumentation for, at man skulle støtte dette lovforslag. Det ærede medlem gav vel nok lovforslaget større rækkevidde, end det egentlig har, og det ærede medlem kom i hvert fald med én bemærkning, som jeg ikke tror det ærede medlem skulle være kommet med, hvis det ærede medlem ønsker at skabe velvilje over for dette lovforslag, nemlig den, at hele samfundet ville takke regeringen for helhedsløsningen. Det skal man nok ikke sige, for så vidt angår dem, der kan have interesse i denne lovgivning — og her tænker jeg på funktionærerne, og man kunne såmænd også have taget tjene stemændene med — for de har i hvert fald ingen grund til at sige nogen tak for den helhedsløsning, der blev gennemført. Efter-

[Ninn-Hansen.]

hånden som virkningerne af helhedsløsningen viser sig, har vi andre jo også lagt mærke til, at regeringen får mere og mere travlt med at forsikre om, at man i hvert fald ikke vil gentage helhedsløsningen. Den henvisning kan i hvert fald ikke være afgørende for det konservative folkeparti og for vor stillingtagen, hvis det ærede medlem og hans parti under de videre forhandlinger om denne lovgivning ønsker en velvillig stillingtagen.

Det er jo regeringens egen opgave at rydde op i det, den har sat i gang med helhedsløsningen. Men der er et synspunkt, som den højtærede minister har fremsat, der interesserer os. Den højtærede minister gør rigtig opmærksom på, at det, lovforslaget om ændringer i ferieloven i første række refererer til, er, at denne godtgørelse skal ydes til sådanne ferieberettigede, som ikke er omfattet af kollektive overenskomster. Her er vi jo inde på synspunkter, som vi for nylig har drøftet i forbindelse med funktionærlovgivningen, hvor vi i mit parti har anlagt det principielle synspunkt og jo også fået tilslutning til det fra den højtærede minister, at når vi er inde på funktionærområdet, så må de goder, der opnås ved overenskomstforhandlinger, overføres til den lovgivning, vi har, hvad enten det er funktionærloven eller som her ferieloven. Det kan ikke være rimeligt, at de funktionærer og andre, der ikke er omfattet af kollektive overenskomster, af den grund skal have ringere vilkår end andre. Det er et synspunkt, der giver os interesse for en drøftelse af denne sag. Det ærede medlem hr. Jacob Sørensen nævnte vist ikke noget om det udvalg, som vi selvfølgelig må have til videre drøftelse af et så vigtigt spørgsmål som ferieloven. Jeg tror også, der er andre ting, vi skal drøfte i dette udvalg.

Den højtærede minister gør i sin fremsættelsestale opmærksom på en aftale, der er truffet mellem Dansk Arbejdsgiverforening og Fællesrepræsentationen for danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger. Denne aftale går ud på, at medlemmerne af fællesrepræsentationen i stedet for at få udbetalt den kontante feriegodtgørelse, der her er tale om, får 3 dages ekstra ferie, og den højtærede minister siger herom:

„Skulle der med denne aftale som mønster være — eller blive — indgået andre aftaler mellem arbejdsgivere og ferieberettigede om erstatning af det kontante tillæg med 3 yderligere feriedage med løn, vil man kunne forholde sig på tilsvarende måde.“

Ja, det lyder fornuftigt, men den højtærede minister har ikke sagt noget herom i selve lovforslaget, og det må dog være rimeligt og rigtigt at få fastslået, at der i henhold til lovgivningen er en ret til i stedet for den feriegodtgørelse, der her er tale om, at få 3 dages længere ferie, således som fællesrepræsentationens medlemmer kan få det i henhold til aftalen.

Jeg synes jo også, det er en overvejelse værd, om man ikke netop skal bruge den forhøjelse, der her er tale om, til at se på det spørgsmål, som den højtærede minister nævner, men ikke har taget stilling til her, om perioden for feriens afholdelse, om man igennem denne mulighed for en forlængelse af ferien i stedet for den kontante feriegodtgørelse kunne opnå en begyndende spredning af ferien. Det er jo et spørgsmål, som samfundet og erhvervslivet må være interesseret i, at vi kommer nærmere til løsningen af, end man er kommet det hidtil, og jeg synes, at vi i det kommende udvalg også bør drøfte muligheden for en feriespredning.

Vi vil altså fra det konservative folkepartis side deltage i en udvalgsbehandling. Vi kan ikke love, at det bliver en meget hurtig udvalgsbehandling, men vil gerne deltage i den og drøfte det forslag, den højtærede minister har fremsat, og altså også de synspunkter, der bl. a. er fremdraget i den højtærede ministers fremsættelsestale.

Juul Madsen: Den højtærede arbejdsminister har fremsat lovforslag om ændringer i medhjælperloven i relation til forslaget om tillæg til ferielønnen og har motiveret fremsættelsen med, at det var rimeligt, at der fandt en ligestilling sted af de grupper af medhjælpere, der ikke henhører under selve ferieloven, og personer, der holder ferie med løn i henhold til ferieloven. Den højtærede arbejdsminister har således også ment ved denne lejlighed at skulle tænke på den gruppe af uorganiserede arbejdstagere, der henhører under medhjælper-

[Juul Madsen.]

loven, som i første række gælder for landbrugets mandlige medhjælpere, men jo også for de kvindelige medhjælpere, husassistenter og lignende. Det er jo en medhjælpergruppe, som har en særlig stilling og en særlig status og derfor også har sin egen lov.

Jeg vil da gerne understrege, for at der ikke skal opstå nogen misforståelse, at det konservative folkeparti har den opfattelse, at landbrugets medhjælpere skal have samme krav som andre erhvervs medhjælpere og skal sikres den samme behandling, som vi ønsker at sikre andre erhvervs medhjælpere. Jeg må måske i den forbindelse understrege, at mit parti var meget virksomt medvirkende, da vi i 1961 reviderede medhjælperloven, og at mit parti stemte for medhjælperloven, hvor vi jo bl. a. udbyggede medhjælpernes ferie og sikrede, at medhjælperne fik ferie uden afkortning i lønnen og med tillæg af kostpenge. Hertil medvirkede mit parti, og man vil alene heraf forstå, at der ikke i princippet i spørgsmålet om at give landbrugets medhjælpere ligestilling med andre er noget modsætningsforhold mellem den højtærede arbejdsminister og mit parti. Spørgsmålet er så bare, om dette lovforslag er rimeligt på den måde, at det reelt giver nogen forbedring, og om bestemmelserne kan praktiseres.

Jeg må måske lige understrege, at der jo ikke er tale om at komme en nødstedt lønmodtagergruppe til hjælp, for et ganske kort blik på lønstatistikken viser, at den gruppe, vi her taler om, inden for en meget kort periode, inden for et meget kort åremål, har fået tredoblet sin løn. Enhver ved også, at mangelen på arbejdskraft i landbruget, navnlig kvalificeret yngre arbejdskraft, er så stor, at der her er tale om sælgers marked, og at landmændene i dag må betale og betaler en stadig stigende løn til disse grupper. Det drejer sig altså ikke om at komme en nødstedt gruppe til hjælp, men jeg har forstået det sådan, at den højtærede arbejdsminister mente, at hvis der skulle være en vis orden i tingene og der skulle gennemføres en ny lov vedrørende de grupper, der er under ferieloven, så skulle man have et lignende påhæng, en lignende bestemmelse, for de grupper, der nu hører under med-

hjælperloven. Jeg mener i og for sig ikke, at det havde været nødvendigt, for når vi har en lov, der sikrer medhjælperne fuld løn uden afkortning plus kostpenge, og dertil nu får et tillæg på $\frac{3}{4}$ pct. — jeg havde nær sagt: beregnet af hvad? for det er jo svært at se af ministerens lovforslag — så vil der vel i praksis ske det, at man foretager et eller andet skøn over, hvad det koster. Når man så aftaler lønnen med en medhjælper, så giver man ham den løn, man ellers ville have givet ham, og som man for så vidt er nødt til at give ham under hensyn til de herskende konjunkturer på dette område. Så får medhjælperen en løn, hvori disse tillæg sammen med andre tillæg — som vi har været vidne til det i den seneste tid — i kraft af andre love indregnes; man bliver enig om denne løn, og det bliver den løn, man vil give manden, og så får medhjælperen det samme i kroner og ører uden ministerens lovforslag, som han nu vil få efter ministerens lovforslag, således som forholdene ligger for den pågældende arbejdergruppe i disse år.

Jeg må give ordføreren for partiet venstre, det ærede medlem hr. Jacob Sørensen, ret i, at det vil volde mange praktiske vanskeligheder at praktisere ministerens ordning loyalt, dels fordi den kommer på tværs af de aftaleordninger, der er inden for landbruget, hvor man har halvårsvis eller helårsvis aftaler, og de skæringsdatoer, ministeren anvender i sit lovforslag, ikke passer med de skæringsdatoer, man i almindelighed bruger inden for landbruget, dels fordi man — sådan har jeg forstået lovforslaget, dets bemærkninger og den højtærede ministers fremsættelse — ved udbetalingen af de $\frac{3}{4}$ procent i feriegodtgørelse skal beregne hele bruttolønnen for et fæstemål. Det vil altså sige, at når man holder ferien midt i fæstemålet, så skal man beregne lønnen for den tid, der resterer. Det er praktisk umuligt, da spørgsmålet om overtidspenge, vilkårspenge, tantiemeordninger, særlige ordninger i forbindelse med fodermester o. lign. simpelt hen ikke gør det muligt at gøre lønnen op, før aftaleperioden er udløbet. Alt dette giver en urimelig usikkerhed. Ude i det praktiske landbrug, sådan som det reelt foregår på de 50.000 landbrugsvirksomheder, der overhovedet beskæftiger lønnet medhjælp, giver alt dette muligheder

[Juul Madsen.]

for usikkerhed, for misforståelser, for gnidninger, som i og for sig kunne have været undgået, hvis man fra den højtærede arbejdsministers side havde formet dette lovforslag lidt mere smidigt og lidt mere i overensstemmelse med de rent faktiske aftalevilkår — og frie aftalevilkår — der er mellem landbruget og landbrugets medhjælpere, og som er stadfæstet, godkendt og underbygget ved medhjælperloven, der er revideret så sent som i foråret 1961.

Idet jeg er enig i det synspunkt, at landbrugets medhjælpere skal have de samme vilkår, som man giver andre erhvervs medhjælpere, vil jeg derfor sige til den højtærede arbejdsminister, at jeg tvivler på, at dette forslag giver nogen reel forbedring, og jeg tvivler på, at lovgivningen, således som den er udformet, overhovedet kan praktiseres; men jeg vil gerne fordomsfrit og sagligt drøfte disse spørgsmål i et udvalg, således at man i dette udvalg kan se, om der kan opnås en ordning, som er mere tilfredsstillende end den, den højtærede arbejdsminister har foreslået.

Aage Fogh: Jeg anser det foreliggende lovforslag om forhøjelse af feriegodtgørelsen for at være en konsekvens af tidligere vedtagne love, og jeg kan derfor anbefale det.

Den foreslåede ændring i medhjælperloven skal vel også gennemføres, hvis vi ikke på anden måde kan finde ud af at skaffe landbrugets medhjælpere dækning. Men i hvert tilfælde er den form, der her er valgt, ikke særlig simpel og let overskuelig. Da vi i fjor behandlede medhjælperloven — det var dengang under en anden minister — gjorde jeg opmærksom på det mærkelige i, at vi i denne medhjælperlov kun interesserer os for værelser, for kost og for ferie. Hvad medhjælperen derimod skulle lære, og hvilke krav der skulle stilles til de steder, hvor medhjælperen skulle lære noget, det var der ikke et ord om. Nu går vi altså et skridt videre for at sikre ferien, og det er der måske ikke noget at sige til, men jeg tror nok, vi inden for landbruget trængte meget, meget mere til at få regler for, hvad vore medhjælpere skulle lære for at blive landmænd i en vanskelig tid. Jeg kan anbefale lovforslaget om ændringer i medhjælperloven til velvillig udvalgsbehandling,

og jeg vil gerne være med til at se på, om man kunne finde en anden fremgangsmåde, der gav de samme penge, men på en simple måde.

Dernæst vil jeg gerne stille et helt konkret spørgsmål, som er affødt af praktisk erfaring. Jeg ved, at en husmoder aftalte med sin medhjælper, at nu skulle hun have 25 øre mere i timen, og så skulle de se væk fra feriepenge. Det gjorde de to damer i bedste overensstemmelse, men medhjælperen havde en mandlig partner, som var mere kyndig i lovgivningen, og da der var gået et halv års tid, henvendte han sig og sagde: det er udmærket, at vore koner har lavet den aftale, men tror De, det holder? Og det viste sig, at det holdt ikke. Jeg tror, det vil være formålstjenligt at gøre opmærksom på det, hvis det er sådan, at loven ikke kan fraviges. Hvis medhjælperen gør krav på ferieløn, så skal hun eller han have det, og hvis det er en kvindelig medhjælper, der har truffet aftale med en husmoder, og hun frafalder den og hendes mand kræver ferieløn, så skal den også betales, selv om der i forvejen er betalt 25 øre ekstra i timen. Dette spørgsmål vil jeg gerne bede den højtærede minister om at svare på, for det kan have interesse i mange tilfælde. Det var ikke uvilje fra nogen side i det her omtalte tilfælde, men resultatet blev altså, at hun fik både ekstraløn og ferieløn.

Chr. Madsen: Jeg finder ingen grund til at takke for den helhedsløsning, der blev gennemført sidste år, og jeg kan heller ikke se, at vanskelighederne for landbruget på dette område vil være så store, som de borgerlige partiers ærede ordførere har ment. Man ville måske kunne lette dem ved at forhøje de $\frac{3}{4}$ pct. til 1 pct.

Ellers kan jeg meddele, at vi er sympatisk indstillet over for lovforslagene og gerne ser dem gennemført, for det må jo være sådan, at der ikke skal være forskel inden for arbejdsmarkedet over for de mennesker, der henhører under lovgivningen om ferie med løn.

Jeg har et spørgsmål, jeg gerne vil rette til den højtærede arbejdsminister. Der står i den skriftlige fremsættelse, at den højtærede minister vil søge de resterende spørgsmål gjort til genstand for forhandling med hovedorganisationerne med henblik på se-

[Chr. Madsen.]

nere at vende tilbage til spørgsmålet om yderligere lovændringer. Jeg vil gerne have at vide, hvad den højtærede arbejdsminister tænker på. Skal der nedsættes en kommission? Skal der nedsættes et udvalg? Vil ministeren inspirere til forhandlinger om nye feriebestemmelser i lighed med, hvad der er sket i Norge og Sverige, hvor man, hvis man ikke allerede er kommet ind under nye lovbestemmelser, så i hvert fald står umiddelbart foran gennemførelse af bestemmelser om 4 ugers ferie med betydelig højere ferieprocenter? Jeg vil gerne vide, om det er det, den højtærede arbejdsminister har i sine tanker, om vi altså inden ret lang tid skal hale ind på vore nabolande på dette område.

Mose Hansen: Den højtærede arbejdsminister foreslår i de to lovforslag feriebetalingen forhøjet for de lønmodtagere, der ikke er omfattet af de kollektive overenskomster, og foreslår feriegodtgørelsen fastlagt på samme niveau som det, der er angivet ved helhedsløsningen, nemlig 7¼ pct., gældende fra 1. april 1964. Uanset at mit parti ikke stemte for helhedsløsningen, er vi dog af den opfattelse, at når det ved helhedsløsningen er bestemt, at de, som er inde under de kollektive overenskomster, skal have denne forhøjede feriebetaling, må man også på andre områder følge med her. Vi kan derfor i princippet tiltræde de ændringer, der foreligger om forhøjelse af feriegodtgørelsen. Jeg forstår lovforslaget sådan, at de ¾ pct., som skal udbetales til arbejdstagerne, kan kompenseres på en anden måde: hvis arbejdsgiver og arbejdstager bliver enige om at forlænge ferien, så der gives yderligere 3 dages ferie med løn, skulle det være tilstrækkeligt i tiden fra 1. april 1964, altså for ferieåret 1965-66. Derimod skal feriegodtgørelsen forhøjes, såfremt arbejdsforholdet ophører inden den ferie, der holdes i 1965-66.

Jeg kan ikke se rettere, end at landbruget på medhjælperlovens område må følge med, når andre erhvervs medhjælperere får ret til længere ferie eller ret til forhøjet feriebetaling. Landbruget er nødt til, hvis det vil beholde sine medhjælperere, at følge med også

på dette område. Bestemmelsen om, at denne ret for medhjælperne skal træde i kraft fra 1. april 1964 og får gyldighed for det kommende ferieår, 1964-65, er derimod ikke så indlysende. Jeg tror ikke, det umiddelbart kan forstås af alle, og det vil også nok komme til at volde nogle vanskeligheder i praksis, idet f. eks. på en landejendom, hvor der er både faste medhjælperere, daglejere og anden løs medhjælp, daglejerne og den løse medhjælp får den forhøjede feriebetaling i feriemærker fra 1. april 1964, men først kan udnytte disse i ferieåret 1965-66, medens de faste medhjælperere allerede skal have de ¾ pct. udbetalt i ferieåret 1964-65. Hvis nu inden for landbruget både en arbejdsgiver og hans medhjælper ønsker ferieforholdet afviklet ved ydelse af en forlænget ferie på 3 dage, så vil jeg gå ud fra, at det også kan lade sig gøre, så man undgår at regne med de ¾ pct.

Den højtærede arbejdsminister var i fremsættelsen inde på forskellige forhold, som der er overvejelser i gang om at få ændret. Bl. a. blev der nævnt en omlægning af ferieåret, så det falder sammen med kalenderåret. Det er min opfattelse, at det regnskabsmæssigt ville betyde en forenkling, og at det burde gennemføres, såfremt ikke andre hensyn taler derimod.

Til slut vil jeg gerne sige, at vel er ferie et gode, men alle skal stadig huske på, at hvad enten ferien afvikles på den ene eller på den anden måde, ved forlænget ferie eller ved forhøjet feriebetaling, så er det en omkostning, som erhvervslivet skal betale, og denne omkostning kan kun kompenseres ved, at ferieordningen kommer til at betyde forøget produktivitet fra deres side, som er beskæftiget i erhvervsvirksomhederne; i modsat fald vil den kun føre til yderligere omkostningsstigninger.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg vil gerne først takke for den positive tilslutning til de foreliggende forslag, som er kommet til orde fra næsten alle sider. Det er rigtigt, som det er anført, at det er i konsekvens af, hvad der er sket på arbejdsmarkedet, at der nu er foreslået ændringer såvel i ferieloven som medhjælperloven, og det er i øvrigt i overensstemmelse med den praksis, man tidligere har fulgt, når der er

[Arbejdsministeren.]

sket ændringer gennem overenskomstmæssige aftaler på arbejdsmarkedet vedrørende disse forhold.

Til det ærede medlem hr. Jacob Sørensen, der gav udtryk for det synspunkt, at det, der nu skal ske på dette område, bryder med det hidtidige princip, idet der nu skal være tale om højere løn under ferie, end hvad der svarer til normal løn, vil jeg gerne sige, at det er noget, man i organisationerne har lagt megen vægt på ud fra det synspunkt — som jeg personlig finder rigtigt — at man jo også har generalomkostninger, medens man holder ferie. Lovforslaget indebærer en mulighed for, at man får bedre råd til at holde den ferie, man i øjeblikket har ret til. Det har der været et meget stærkt ønske fremme om, og det er det, man søger at imødekomme ved de lovforslag, som foreligger her.

Jeg vil i øvrigt gerne sige, at hvad angår den overvejende del — eller i alle tilfælde en betragtelig del — af landbrugsområdet, er det allerede i henhold til overenskomstmæssige aftaler gennemført, nemlig for hele det overenskomstdækkede område i kraft af de overenskomstnævnskendelser, som er afsagt på basis af overenskomstloven; en del af de millioner, der blev stillet til rådighed ved helhedsløsningen, var beregnet til dette formål. I stedet for at give en lønforhøjelse har man sat ind på den sociale front dels på den måde disse kendelser er udtryk for, dels som det nu er kommet til udtryk i de foreliggende lovforslag.

Jeg synes ikke, det ærede medlem hr. Jacob Sørensen har ret i, at vi griber ind i lovfæstede aftaler for dem, der er omfattet af medhjælperloven. Det ærede medlem var af den opfattelse, at vi burde vente til efteråret. Også på tidligere tidspunkter har det været sådan, at man ud fra synspunkter, som også er kommet til udtryk her, har ment at måtte skabe lighed og følge udviklingen op inden for de forskellige samfundsområder. Jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg rent principielt har den opfattelse, at det egentlig er uheldigt, at man har feriebestemmelser i forskellige love. Jeg synes, det ville være mere rationelt, om man på et eller andet tidspunkt kunne finde frem til en samlet ferielov. Det er bl. a. et af de spørgsmål, man senere skal behandle i

ferieudvalget, og det ville for mig at se være en betydelig fordel for alle parter, som er interesseret i denne lovgivning, hvis man kunne få noget sådant gennemført.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen ville ikke ligefrem fremkomme med nogen kærlighedserklæring til helhedsløsningen, og det havde jeg heller ikke ventet. Til gengæld er jeg tilbøjelig til at tro, at de funktionærer, det ærede medlem taler så varmt for, er særdeles tilfredse med, at flere hundrede tusinde funktionærer i kraft af helhedsløsningen opnår denne forbedring af deres ferieforhold. At de desuden opnår lønforhøjelser og på store områder ligeløn, tror jeg også, disse funktionærer er tilfredse med.

Det ærede medlem følger videre til, at på funktionærområdet må goder — altså også feriegoder — der opnås ved overenskomstforhandlinger, ophøjes til lov, og det er lovforslaget jo et udtryk for. Men jeg vil gerne tilføje, at det ikke blot er på funktionærområdet, der er tale om at gøre disse overenskomstmæssige resultater til generelle sociale fremskridt til gavn for en meget stor del af befolkningen. Det gælder også for titusinder af arbejdere, som på den måde bliver dækket ind, og som i øjeblikket findes uden for det overenskomstdækkede område.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen omtalte den aftale, jeg havde nævnt i min fremsættelsestale, og som er truffet mellem Fællesrepræsentationen for Danske Arbejdsleder- og tekniske Funktionærforeninger og Dansk Arbejdsgiverforening. I øvrigt var aftalen truffet, før dette lovforslag blev fremsat. Det ærede medlem sagde, at vi måtte have klaret disse problemer, for ministeren havde ikke sagt noget herom i lovforslaget. Hertil vil jeg gerne sige, at det heller ikke er nødvendigt, for det er ikke noget nyt, der sker med denne aftale. Aftalen er i virkeligheden truffet på grundlag af den gamle lovs bestemmelser, som foreslås forlænget uændret — på basis af § 6, stk. 2, i ferieloven, hvor det siges:

„Arbejds- og socialministeren kan efter indhentet udtalelse fra direktøren for arbejds- og fabriktilsynet bestemme, at loven ikke skal komme til anvendelse inden for fag eller faglige områder, hvor der ved overenskomst eller regulativ

[Arbejdsministeren.]

er sikret de beskæftigede ferie med løn efter regler, der ikke stiller dem ringere end de i nærværende lov indeholdte bestemmelser.“

Det er altså med henvisning til denne bestemmelse, Arbejdsgiverforeningen og Fællesrepræsentationen har ønsket den trufne aftale konfirmeret. Men det er klart, at vi kan drøfte såvel disse spørgsmål som andre problemer nærmere i det udvalg, som bliver nedsat.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på det ærede medlem hr. Juul Madsens betragtninger om, at der ikke er tale om nogen nødstedt gruppe. Jeg tror, det ville være virkelig urimeligt, hvis de mange tusinde medhjælperere ikke fik samme feriefremgang og samme resultat som andre. Det kan ikke være rimeligt, at medhjælperen på kost og logi i brugsforeningen eller købmandshandelen ude på landet får goder i kraft af overenskomstmæssige aftaler — de har i øvrigt allerede fået dem — medens andre, som så nogenlunde er stillet på samme måde, ikke får dem.

Jeg vil ikke bestride, at man vel nok kan gøre forsøg på at indregne i lønnen, altså eliminere, det tillæg, som her skal ydes. Men jeg tror ikke, det vil ske i vidt omfang. Det er egentlig en lidt besynderlig tanke, synes jeg, der ligger bag en udtalelse af denne karakter. Det er, som om man ville frigøre sig for de lovmæssige forpligtelser, der kunne blive tale om. Det forudsætter i alle tilfælde, at man kan blive enig om det, og selv om det bliver tilfældet, vil jeg mene, at man ikke ved personlige aftaler kan fravige lovens regler i denne henseende.

Det ærede medlem sagde videre, at man af forskellige grunde ikke kan gøre lønnen op, før fæstemålet er afsluttet. Det er vel rigtigt, og det gælder også på andre områder, hvor man har ferie med løn. Men jeg tror nu, man skal tage praktisk på tingene, klare det med en a conto-udbetaling og gøre endeligt op, umiddelbart før fæstemålet afsluttes.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Aage Fogh i de synspunkter, han har fremført vedrørende de personlige aftaler, som ikke kan betyde, at loven fraviges.

Til det ærede medlem hr. Chr. Madsen

vil jeg gerne sige, at i det udvalg, der er nedsat i henhold til ferieloven, behandler organisationerne en række problemer, og det er meningen, at man vil arbejde videre med disse ting. Jeg skal ikke komme ind på alle disse problemer. Jeg er naturligvis bekendt med, hvad der er sket i Norge og Sverige, og jeg tror også, at spørgsmålet om fire ugers ferie på et eller andet tidspunkt vil blive aktuelt her i landet, men det har jo direkte forbindelse med arbejdstidens længde; således har man da også gjort det op i Norge.

Jeg vil gerne takke det ærede medlem hr. Mose Hansen for de positive synspunkter både vedrørende ferieloven og vedrørende medhjælperloven. Vi må i udvalget kigge nærmere på nogle af de fremførte enkeltheder. Det ærede medlem spurgte direkte, om jeg mente, at ferien kan forlænges med 3 dage efter medhjælperloven. Det mener jeg ikke der er hjemmel til.

Ninn-Hansen: Jeg har en enkelt bemærkning til den højtærede arbejdsminister i anledning af ministerens henvisning til § 6, stk. 2, i forbindelse med den aftale, der er truffet mellem arbejdslederne og Dansk Arbejdsgiverforening. Jeg er godt klar over, at man kan gå til direktøren for arbejds- og fabriktilsynet, som det hedder, og få en sådan tilladelse, men det vil jo sige, at det ikke er en ret for de lønmodtagere og arbejdsgivere, der i enkelttilfældene vil kunne opnå enighed om det. Hvis man i de enkelte tilfælde bliver enig om 3 dages ferie i stedet for den $\frac{3}{4}$ pct.s godtgørelse, der er tale om, vil det nemlig, hvis ikke de opnår tilladelse dertil efter § 6, stk. 2 — og det må der jo regnes med i enkelte tilfælde — gå dem som i det tilfælde, det ærede medlem hr. Aage Fogh nævnte, at de så kommer til at betale godtgørelsen alligevel. Jeg synes ikke, det er rimeligt, for hvis man her — det erkender den højtærede minister også — er nået frem til noget fornuftigt, nemlig at man i stedet for udbetaling af godtgørelsen skal kunne lægge 3 dages ferie til den ferie, man har i forvejen, hvorfor skal det så ikke være en mulighed, som alle har, uden at der skal være tale om en stor aftale, der skal forelægges i medfør af § 6, stk. 2? Jeg forstår imidlertid, at den højtærede minister også

[Winn-Hansen.]

var villig til at se på spørgsmålet, og det kan vi jo så gøre i udvalget.

Jeg skal ikke komme ind på den højtærede ministers bemærkninger om helhedsløsningen. Jeg havde slet ikke ventet, at ministeren ville tage spørgsmålet om funktionærgruppernes fordele op. Dem tror jeg, de har lidt svært ved at se, og man kan da ikke sige, at det er helhedsløsningens skyld, at de her får nogle forbedringer. Vi kunne jo godt have taget ferieloven op alligevel — det står alle frit for uanset helhedsløsningen. I dette tilfælde drejer det sig imidlertid foreløbig — og derfor synes jeg ikke, vi behøver at drøfte helhedsløsningen i denne forbindelse — om konsekvenserne af den lovgivning, der er gennemført. Jeg har i denne forbindelse på mit partis vegne givet udtryk for, at vi synes, det er rimeligt, at de funktionærer, arbejdere og andre, der er uden for de kollektive overenskomster, får de rettigheder, man i forvejen har givet til andre, ved en lovgivning.

Juul Madsen: Blot en kort bemærkning til den højtærede arbejdsminister. Den højtærede arbejdsminister siger i sit svar til mig, at man må gøre lønnen op skønsmæssigt, da man jo ikke kender lønnen på det tidspunkt, hvor ferien skal holdes. Dermed har den højtærede minister jo selv anvist vejen til at afgøre disse ting rent skønsmæssigt på en uhyre praktisk måde, og sådan som man også gør det derude. Når den højtærede minister i sit svar til mig siger, at jeg faktisk anviser en metode, som antydede, at man ville løbe fra forpligtelserne, må jeg derfor med henvisning til ministerens egne ord tilbagevise denne påstand.

Må jeg i øvrigt understrege, at der her er tale om en gruppe, der er væsentlig bedre stillet end mange af de grupper, ministeren ellers lovgiver for med den anden lov, der er tale om. Den højtærede minister henviser til medhjælperen i brugsforeningen, som har — siger ministeren — tilsvarende kår

som landbrugsmedhjælperen. Jeg må måske i relation til det, jeg har sagt, og i relation til det for så vidt overflødige i ministerens forslag have lov til at understrege, at den pris, som medhjælperen i landbruget i dag koster, er større end den pris, som medhjælperen i brugsforeningen ved siden af koster.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Må jeg blot sige til det ærede medlem, at jeg ikke har talt om skønsmæssige opgørelser. Jeg har sagt, at hvis der i enkelte tilfælde kan være tale om vanskeligheder bl. a. på grund af, at der er en særlig aflønningsform, kan man af praktiske grunde foretage en a conto-udbetaling og så gøre det endeligt op, inden fæstemålet afsluttes. Det synes jeg i og for sig er meget rimeligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Robert Sørensen: Jeg foreslår, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag:

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om anlæg af en omfartsvej vest om Randers.

(Lovforslaget (nr. 108) findes i tillæg A. sp. 1361, fremsættelsen i tidenden sp. 3459).

Lovforslaget sattes til behandling.

Horn: Jeg kan henholde mig til de principielle betragtninger, jeg gjorde gældende for en uges tid siden, da vi behandlede lovforslagene om ind- og udfaldsveje i og ved København.